

Ontdek méér klassiek op orkest.nl

Bruckner 5 door Hartmut Haenchen

Hartmut Haenchen was zestien jaar lang de geliefde chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch. Als eredirigent keert hij terug bij het orkest met Bruckners *Symfonie nr. 5*.

vr 20 maart, 20:00
PHIL Haarlem
za 21 maart, 20:15
Het Concertgebouw
zo 22 maart, 14:15
TivoliVredenburg

Nederlands Philharmonisch
Hartmut Haenchen, dirigent

Hartmut Haenchen

Word vriend en bestel series met voorrang

Bij ons krijgt iedereen de kans om te ervaren wat klassieke muziek met je doet. We verwelkomen jaarlijks duizenden kinderen, leiden getalenteerde dirigenten en orkestmusici op en spelen niet alleen op de prestigieuze podia van Het Concertgebouw en De Nationale Opera, maar ook voor buurtbewoners in onze eigen NedPhO-Koepel, in poptempel Paradiso voor nieuw publiek en met kleine ensembles in zieken- en verzorgingshuizen. Geniet je van onze concerten en gun je dit iedereen?

Kijk op orkest.nl/steun wat je als vriend of donateur kunt doen. Als vriend bemachtig je de mooiste plekken in de zaal door een serie te bestellen vóór de publieke start serieverkoop op 31 maart. Vrienden kunnen series bestellen in de voorverkoop vanaf dinsdag 24 maart om 10.00 uur via onze website orkest.nl/series of via de Concertgebouwlijn (020 - 671 83 45), dagelijks bereikbaar van 10.00 tot 17.00 uur.

 NEDERLANDS
PHILHARMONISCH

PIANO CONCERT NR. 2 Brahms

Denis Kozhukhin
piano

Lorenzo Viotti
dirigent

Yakult

orkest.nl

PROGRAMMA

Johannes Brahms (1833 - 1897) Pianoconcert nr. 2 in Bes, op. 83 (1878 - 1881)

Allegro non troppo
Allegro appassionato
Andante
Allegretto grazioso

Pauze

Richard Strauss (1864 - 1949) Ein Heldenleben, op. 40 (1898)

De held: Lebhaft bewegt
De tegenstander van de held: Etwas langsamer
De gezellin van de held: Viel ruhiger
Het strijdtoneel van de held: Lebhaft
De vredeswerken van de held: Mit grossem Schwung und Begeisterung
De wereldvlucht en voltooiing van de held: Mässig langsam

NEDERLANDS PHILHARMONISCH

Lorenzo Viotti, dirigent
Denis Kozhukhin, piano

za 7 maart, 20:15

Het Concertgebouw

zo 8 maart, 15:00

De Vereeniging Nijmegen

ma 9 maart, 20:15

Het Concertgebouw

Duur concert: ca. 120 minuten

VOORPROGRAMMA

NPO Klassiek-presentator

Ab Nieuwdorp leidt het
programma in.

za 7 maart, 19:40 - 20:00

ma 9 maart, 19:40 - 20:00

in de Spiegelzaal

Groots, universeel én zeer persoonlijk

Heldhaftigheid is niet van de lucht in deze twee grote romantische werken. Met zijn *Tweede pianoconcert* laat Johannes Brahms twintig na zijn *Eerste pianoconcert* zien dat zijn muziek steeds minder gaat over innerlijke strijd en steeds meer over innerlijke rust. Maar aan heldhaftigheid heeft hij niet ingeboet. Richard Strauss componeerde met *Ein Heldenleben* een heldendicht met een knipoog. Maar naast ironische humor hoor je ook diepgang en persoonlijke ontboezemingen.

Brahms pianoconcert

Johannes Brahms was een perfectionist. Hij componeerde veel meer noten dan hij publiceerde, het meeste gooide hij in de open haard. Hij kon jaren aan één compositie slijpen en polijsten tot die aan zijn torenhoge standaarden voldeed. Over het componeren van zijn *Eerste pianoconcert* deed hij vier jaar: het begon als sonate voor twee piano's, waarna Brahms er een symfonie van maakte, voordat het uiteindelijk een pianoconcert werd. Het donkere, dramatische en monumentale stuk ontstond in dezelfde tijd als de zelfmoordpoging en latere dood van Brahms' mentor en vriend Robert Schumann. Twintig jaar later was het niet zo best gesteld met de reputatie van het *Eerste pianoconcert*. "Je mag trots op jezelf zijn dat je een werk met zo'n slechte reputatie als mijn concerto in d-mineur naar een muziekfestival hebt gebracht", schreef Brahms aan zijn vriend, de pianist en dirigent Hans von Bülow, die het werk in 1882 uitvoerde. Even daarvoor was Brahms aan een *Tweede pianoconcert* begonnen. Was het een vorm van revanche? Daar lijkt het wel op. Ogenschijnlijk zijn de twee concerten elkaars tegenpolen: het eerste is duister, tragisch, vervuld van strijd en dramatiek; het tweede is opener, melodischer, meer ontspannen. De orkestpartij is verfijnder, de pianopartij eleganter. Toch delen de twee pianoconcerten eenzelfde episch en grootschalige karakter. Waar het *Eerste pianoconcert* ruim veertig minuten duurt, is het *Tweede* nóg grootser, met vier in plaats van drie delen en met een nog breder muzikaal bereik. In de twintig tussen de twee pianoconcerten is Brahms' muziek van innerlijke strijd naar innerlijke rust geëvolueerd.

Het *Tweede pianoconcert* opent met een brede, warme hoornmelodie, die door de piano beantwoord wordt. De hoorn, van oudsher hét instrument van de natuur en de jacht, lag Brahms na aan het hart: Brahms' vader was hoornist. Hij overleed zes jaar voordat Brahms aan dit *Tweede pianoconcert* begon. De hoorn verklankt bij Brahms vaak gevoelens van melancholie, afscheid en troost, en deze opening is daar geen uitzondering op. Na deze roep uit het verleden speelt de piano een cadens (een solo) waarin dramatiek opkomt, maar Brahms houdt die steeds in toom. Telkens als het in dit epische eerste deel bijna te dramatisch wordt, grijpt Brahms in, niet zelden met een variant op de hoornroep uit het begin. Het tweede deel is een scherzo (een snelle dans), dat herinneringen oproept aan het slotdeel van het *Eerste pianoconcert*. Het is dan ook het meest dramatische en stormachtige deel. Het langzame deel is gebaseerd op een zangerige, bitterzoete melodie die Brahms hier introduceert als cellosolo. Brahms gebruikte enkele jaren later dezelfde melodie in zijn lied *Immer leiser wird mein Schlummer*. Dood en verloren liefde zijn daar de thema's. Maar zoals de nieuwe lente in dat lied uiteindelijk troost brengt, overheersen ook in dit derde deel hoop en troost. Het slotdeel lijkt nog een keer alle emoties en beelden die eerder aan bod kwamen te willen aanstippen: van elegante klanken naar de grootse, meeslepende dramatiek waarmee het werk eindigt.

Heldenverhaal

Op de drempel van de twintigste eeuw componeerde de vierendertigjarige Richard Strauss met *Ein Heldenleben* een ironische zelfverheerlijking. Hij droeg het stuk op aan Willem Mengelberg en het Concertgebouworkest. Maar dat de muzikale held Strauss zelf voorstelt, wisten zijn critici onmiddellijk. *Ein Heldenleben* is een symfonisch gedicht, een verhaal dat wordt uitgebeeld in muziek. Die held strijdt tegen zijn muzikale tegenstanders (en komt als winnaar uit de bus). Op de vraag of er geen beter onderwerp te vinden was voor zijn muzikale eerbetoon, antwoordde Strauss zichzelf minstens zo interessant te vinden als figuren als Caesar en Napoleon. Die branievolle humor viel niet bij iedereen in goede aarde. Dat Strauss' *Heldenleben* eigenlijk een eerbetoon was aan Beethoven, ontging de meesten. Beethoven componeerde zijn *Derde symfonie 'Eroica'* als hommage aan Napoleon, maar na diens schandalige zelfkroning kraste Beethoven Napoleons naam door en droeg de symfonie op aan naamloos heldendom. Strauss spiegelde dat en begon gekscherend met zijn eigen zelfkroning tot

held van het stuk, dat dan ook boordevol verwijzingen naar Strauss' leven en oeuvre zit. Maar net als bij Beethoven is het eindresultaat geen borst-klopperij maar een lofzang op universéel heldendom. Dat Strauss daarbij schatplichtig is aan Beethoven is overduidelijk. Zo is de toonsoort van *Ein Heldenleben*, Es-groot, de toonsoort die Beethoven reserveerde voor heldenmuziek, waaronder de *Eroica*. Ook de nadruk op de hoorns is Beethoviaans, al doet Strauss er met acht hoorns een flinke schep bovenop. (Beethoven schreef er drie voor in de *Eroica*.)

Ein Heldenleben opent met een krachtige gemeenschappelijke melodie in de lage strijkers en hoorns. Vanuit de diepte stijgt dit heldenthema op, om voortgestuwd te worden door het volle orkest. Op deze helden-introductie volgen nog vijf delen die in elkaar overlopen. In deel twee klinkt gekakel. Het zijn de vijanden van de held: de muziekcritici. Het volgende deel is een portret van Strauss' vrouw Pauline (gespeeld door de viool). Na een fanfare vanuit de verte klinkt een dreigende versie van het heldenthema: het slagveld. Na flink wat geweld – dat nooit beklemmend maar eerder grappend aanvoelt – zegeviert de held. Dat levert vrede op in het volgende deel. Daarin klinken citaten uit Strauss' eerdere werken: van zijn eerste opera *Guntram* tot liederen en symfonische gedichten als *Don Quixote*, *Don Juan*, *Tod und Verklärung* en *Till Eulenspiegel*. In het laatste deel trekt de held zich terug uit het leven. Prachtige, bijna spirituele muziek klinkt: eerst in een althobosolo, daarna in een duet tussen Strauss zelf (de hoorn) en zijn vrouw (viool). In de slotnoten is een citaat van *Also sprach Zarathustra* (bekend uit de film *2001: A Space Odyssey*) te horen in de trompetten. En zo eindigt dit heldenepos groots, universeel én zeer persoonlijk.

Tekst: Alexander Klapwijk

Nederlands Philharmonisch

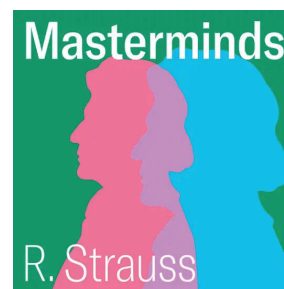
Het Nederlands Philharmonisch is als vaste partner van De Nationale Opera hét operaorkest van Nederland. Daarnaast heeft het orkest een eigen concertserie in Het Concertgebouw en is het op podia ver buiten Nederland te beluisteren, van Wenen tot Parijs. Naast het grote repertoire van Wagner, Strauss, Mahler en Stravinsky speelt het Nederlands Philharmonisch ook regelmatig wereldpremières van hedendaagse componisten: Nederlandse maar ook internationale opdrachtwerken. Tussen 2021 en 2025 speelde het orkest succesvolle concerten met Lorenzo Viotti als chef-dirigent. In dit jubileumseizoen – het orkest bestaat veertig jaar! – keert hij terug als vaste gastdirigent met meesterwerken als Mahlers magistrale *Symfonie nr. 2*. We verwelkomen solisten als Patricia Kopatchinskaja en Isabelle Faust, maar ook dirigenten als Sir Mark Elder en Dima Slobodeniuk en natuurlijk onze eredirigent Hartmut Haenchen. Hiernaast geven we ook ruim baan aan de jongere generatie: solisten als Nikola Meeuwssen, Timothy Ridout, Ivan Karizna en dirigenten als Eva Ollikainen, Pierre Bleuse en Aziz Shokhakov.

Lorenzo Viotti, dirigent

Lorenzo Viotti is vaste gastdirigent van het Nederlands Philharmonisch. Viotti studeerde piano, zang en slagwerk in Lyon. Daarna koos hij, net als zijn vader Marcello Viotti, voor het dirigentschap. Hij volgde lessen in dirigeren bij Georg Mark in Wenen en Nicolás Pasquet in Weimar, en dirigeerde gerenommeerde orkesten, waaronder de Münchner Philharmoniker, Wiener Symphoniker, Berliner Philharmoniker, Filarmonica della Scala en natuurlijk het Nederlands Philharmonisch, zowel in Het Concertgebouw als bij De Nationale Opera. Ook dirigeerde hij bij andere internationale operahuizen zoals The Metropolitan Opera en de Wiener Staatsoper. In 2024 ging Viotti als een van de jongste dirigenten ooit op tour met de Wiener Philharmoniker. Eerder dit jaar voerde hij Mahlers *Tweede symfonie* uit met het Nederlands Philharmonisch. Vanaf seizoen 2026-2027 gaat hij als chef-dirigent aan de slag bij het Tokyo Symphony Orchestra. En vanaf 2028 is Viotti muzikaal directeur (musical director) van het Zurich Opera House, een van de beste operahuizen ter wereld.

Denis Kozhukhin, piano

Sinds hij in 2010 de Queen Elizabeth Competition won, heeft Denis Kozhukhin opgetreden met onder meer het London Symphony, het Koninklijk Concertgebouworkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en de Staatskapelle Berlijn, alsmede bij BBC Proms en in de Hollywood Bowl. Als veelgevraagd recitalist en kamermusicus treedt Kozhukhin regelmatig op bij een aantal vooraanstaande muziekfestivals. In seizoen 2025-2026 werkt Kozhukhin onder andere samen met het Radio Filharmonisch Orkest en de BBC Scottish Symphony, en ook met het Filharmonisch Orkest van Luxemburg, waarmee hij door Spanje toert onder leiding van hun muzikaal directeur Gustavo Gimeno. Ook geeft Kozhukhin recitals in Carnegie Hall, Het Concertgebouw, Bozar Brussel, Musikverein Wenen, Philharmonie Parijs en Keulen, Konserthus Stockholm, Boulez Saal Berlijn en Wigmore Hall. Kozhukhin is een pianist met een uitzonderlijke techniek, emotionele diepgang en raffinement. Hij heeft veel erkenning gekregen door zijn krachtige optredens en heeft zichzelf gevestigd als een van de meest talentvolle musici van zijn generatie.

Masterminds over Richard Strauss

In deze podcast hoor je meer over de mens achter de grote componist. Musicoloog Kees Wisse en podcastmaker Botte Jellema duiken samen in het vaak complexe leven van de grote meesters in de klassieke muziek. De aflevering over het leven en de muziek van Richard Strauss is te beluisteren in diverse podcastapps of via orkest.nl/strauss.

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief

Altijd weten wat er speelt? Schrijf je in voor de nieuwsbrief van het Nederlands Kamerorkest en het Nederlands Philharmonisch. Hoor als eerste over concerttips, achtergrondinterviews, speciale producties en nieuwe concerten. Scan de QR-code om je aan te melden.